

RAPORT EXTINS:

TINERII ACȚIONEAZĂ ÎMPOTRIVA ȘTIRILOR FALSE

București, Alba Iulia, Constanța, Cluj Napoca

iulie-noiembrie 2022

Autor: G4Media

CUPRINS:

1. Introducere
2. Principalele concluzii
3. Dezbaterile din țară. Rezumat și imagini
4. De reținut. Cum descopăr, cum reacționez? Opt pași.

1. INTRODUCERE

Fenomenul știrilor false nu este nou, dar ia amploare de mai mulți ani pe măsură ce se amplifică impactul informațiilor propagate de unele canale mass-media și mai ales cel al rețelelor sociale. Tinerii, una dintre cele mai expuse categorii la știri false, din cauza modului în care accesează și consumă informațiile care se propagă pe diferite canale, a fost publicul țintă vizat de o inițiativă anti-fake-news lansată de G4Media, cu sprijinul Ambasadei Regatului Țărilor de Jos.

Proiectul „Tinerii acționează împotriva știrilor false” s-a derulat în perioada iulie-noiembrie 2022 și a constat în 3 dezbateri organizate în 3 orașe din țară, în mijlocul tinerilor, la care au luat parte și s-au implicat activ. Peste 200 de tineri au participat la aceste întâlniri care au fost moderate de jurnaliști locali, din publicații partenere cu G4Media: Alba24, Info Sud-Est, Actual De Cluj.

De asemenea, proiectul a inclus o secțiune specială creată pe site-ul G4Media - <https://www.g4media.ro/anti-fake-news> în care au fost publicate peste 20 de știri și relatări, inclusiv legate de activitățile din proiect.

G4Media a mai publicat și a diseminat infografice cu informație concentrată, ușor de vizualizat și de reținut, privind temele majore de dezinformare și principalii pași pe care oricine îi poate urma pentru a identifica și a reacționa atunci când se întâlnește cu o posibilă știre falsă.

G4Media.ro

Teme majore de **FAKE NEWS**

- Războiul din Ucraina: necesitatea de-nazificării Ucrainei
- COVID: inexistența virusului; iar alternativ, conștiința care ar fi creat virusul
- Vaccinurile - temă cu amploare maximă în timpul pandemiei, cu subiectul adițional: implantarea de „cip-uri 5G”
- Conștiințele globale puse la cale de Soros pentru a distruge România
- Decadența Occidentului vs. păstrarea adevăratelor valori de către Rusia
- Scutul antirachetă din România și dimensiunea militară a parteneriatului strategic. - ideea că scutul antirachetă de la Deveselu, precum și alte echipamente militare americane din România, au potențial distructiv pentru localnici
- Naționalismul economic - interesul Vestului de a menține România în subdezvoltare și transformarea într-o presupusă colonie
- Naționalismul alimentar - presupusele pericole ale consumului de alimente de import, calificate drept net inferioare din punct de vedere calitativ
- Teoriile conștiinței în jurul unor evenimente cu mare impact emoțional, precum incendiul din clubul Colectiv

 Kingdom of the Netherlands

Un eveniment cu discuții extinse și concluzii a avut loc în București, pentru a discuta imaginea de ansamblu care s-a conturat privind necesitățile de informare în rândul tinerilor și posibile soluții, la care au participat Mihai Peticilă, jurnalist specializat în domeniul educației, publisher EduPedu.ro - în calitate de moderator; Cristian Pantazi, redactor șef G4Media și managerul proiectului în discuție și Bogdan Oprea, doctor în științele comunicării, profesor la Facultatea de Jurnalism.

Dezbaterea integrală a fost transmisă LIVE pe paginile de Facebook G4Media și EduPedu, inclusiv inclusă într-un articol extins unde au fost transcrise declarațiile participanților. [\(LINK - AICI\)](#).

„Proiectul a scos în evidență multe nevoi ale tinerilor pentru a se orienta în labirintul de informații, nevoi pe care le intuiam, dar acum tabloul s-a limpezit în mod semnificativ. De asemenea, având în vedere feedback-ul lor, proiectul a răspuns așteptărilor. Este impresionant că își doresc să afle mai multe și este clar că au nevoie de ghidaj din partea noastră, a jurnaliștilor și de mai multe instrumente care să fie dezvoltate constant, în procesul de selectare a informațiilor”, a spus Cristian Pantazi.

*„Ambasada Regatului Țărilor de Jos a decis să susțină inițiativa G4Media **"Tinerii acționează împotriva știrilor false"** pentru a ajuta tânăra generație din România să distingă știrile false de fapte. Rezultatele acestui proiect sunt încurajatoare. Tot mai mulți tineri sunt conștienți că există o problemă și sunt interesați să învețe cum să identifice informațiile de încredere. De asemenea, este important ca tinerii să facă un efort conștient de a împărtăși informații sigure și de a dezbate cu familiile și prietenii lor abilitățile de a identifica și dezbate relațiile false”, a spus Excelența Sa Roelof van Ees, Ambasadorul Regatului Țărilor de Jos în România.*

2. PRINCIPALELE CONCLUZII

Pericolul reprezentat de știrile false este unul cât se poate de real, dat fiind că acestea pot altera semnificativ percepția publică, ducând apoi la influențarea deciziilor politice. Nu în ultimul rând, anumite știri false pot fi un pericol real pentru sănătatea fiecărui individ, fizică și mentală.

Exemple precum vindecarea de COVID-19 cu usturoi, vaccinul care implantează un cip 5G sau Ucraina care atacă Rusia sunt exemplele de la care am pornit în prezentările pentru elevi și studenți, la care s-a mai adăugat o listă consistentă de exemple furnizate chiar de ei (prezentate detaliat, mai jos în acest raport).

Concluzia principală: Cei peste 200 de tineri care au participat la workshop-urile organizate de G4Media în țară au arătat că sunt conștienți că există acest fenomen și că poate fi nociv, dar nu le este suficient de clar cum pot exact depista știrile false și cum să reacționeze la ele. Au nevoie de instrumente și de mai multă

informare pe toate aceste aspecte. De asemenea, au nevoie de informare și de argumente pentru a-i convinge și pe ceilalți - adulții din familie.

Din cele peste 160 de formulare de feedback completate de ei, în timpul workshopurilor, tinerii au scris ce știri false le-au atras lor atenția în mass-media sau pe rețelele sociale.

Topul știrilor false menționate de tinerii ce au participat la dezbateri:

- **Moartea lui Florin Salam (menționată de aproape o treime dintre participanți)**
- **Cursurile care se vor ține numai online din cauza prețurilor la energie (informație propagată pe Facebook și Whatsapp) (circa 20% dintre participanți)**
- Rusia are de gând să atace cu bombe nucleare
- Deepfakes cu Putin și Zelenski , declarații falsificate privind războiul – conturi Twitter de boți
- Cei de la NASA au confirmat! În 3 zile vine sfârșitul lumii
- Vaccinul pentru COVID cauzează autism
- David Popovici și-a cumpărat un bolid de lux
- Guvernul are înțelegere cu SUA pentru prin care vor testa viruși letali în laboratoare
- Șoc pentru România! Bărbații între 18 și 55 de ani trebuie să de pregătească de război
- Pană de curent europeană

La întrebarea legată de ce alte teme i-ar interesa pentru a afla detalii, tinerii au menționat:

- Comunismul;
- impactul știrilor false asupra societății;
- Cum funcționează reclamele și cum te pot influența; reclamele false
- Manipularea mass-mediei
- Știrile false în scop de marketing (pentru lansarea unor firme)
- Cum îți dai seama că o știre e cu totul adevărată dacă nu ai multe surse sigure unde să o verifici?
- De ce nu se face un program care să verifice știrile
- Jurnalismul independent vs, influența politică asupra presei
- Cum pot fi oprite știrile false;
- Importanța votului pentru societate, cum să înțelegem politica pentru a ști pe cine să votăm;
- Repercusiuni legale pt răspândirea știrilor false; influența politică asupra presei;
- Cum raportăm o pagina/site care distribuie fake news?
- sustenabilitatea presei locale;
- influența Rusiei în România;
- combaterea extremismului ideologic; cum influențează social media gândirea oamenilor
- Manipularea prin social media
- Finanțarea instituțiilor de presă
- Ce rol mai are presa în condițiile în care social media este mai consistentă

La întrebarea despre sursele din care se informează, tinerii au răspuns în mare majoritate TV și social media, în special Instagram și Tik-Tok. Urmează pe listă publicațiile online, apoi Facebook. În fine, presa scrisă și extrem de rar, radio.

„Este normal ca atenția tinerilor să fie atrasă de rețele sociale, pentru că sunt un amalgam de informații, de aspecte atractive privind interesele personale dar la fel de normal este ca anturajul și noi toți să le transmită această informație: rețelele sociale nu sunt presă. Nu trebuie utilizate în scop de informare”, subliniază Cristian Pantazi.

Profesorul Bogdan Oprea a semnalat, la rândul său:

„Spre bucuria mea tinerii văd că încep să înțeleagă că există pericole în zona digitală și că nu sunt suficient pregătiți să identifice capcanele. După această primă etapă, ei chiar trebuie să învețe cum să le identifice.

În prezent se și lucrează în multe colțuri din lume la variate instrumente online, unele există deja, la altele încă se lucrează, inclusiv în România. Deja pentru tineri există add-on-uri, plug-in-uri pe care le adaugi la browser și când ai dubii privind un conținut poți obține cu o simplă apăsare de tastă niște informații viabile legate de câtă acuratețe are informația. Tot în sprijinul lor, am lansat un manual de combatere a știrilor false, sunt acolo 81 de instrumente care îi ajută pe simplitii utilizatori cât și pe profesioniștii din media.”

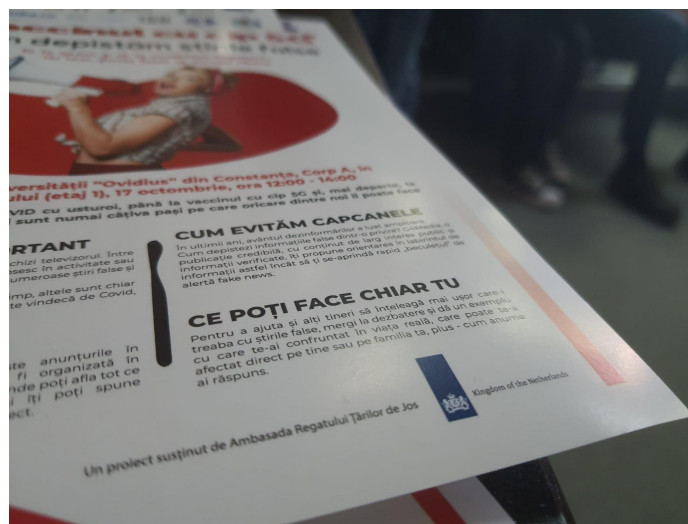
3. DETALII DESPRE DEZBATERILE DIN ȚARĂ

SUPPORTUL DE CURS

În organizarea dezbaterilor din țară a fost utilizat un suport de curs întocmit de G4Media care a inclus un istoric al dezinformării în România, factori ce au contribuit la proliferarea fake news, detalii despre fake news în mainstream media, principalele teme de fake news din ultimii ani, concluzii și cei opt pași propuși pentru a identifica și a reacționa la știrile false.

Dezbaterile au fost anunțate prin afișe și flyere amplasate la liceul și la universitățile care au găzduit dezbaterile:

Workshop - Alba Iulia

Peste 50 de elevi ai Colegiului Național Militar „Mihai Viteazul” din Alba Iulia au participat pe 7 octombrie la o dezbatere pe tema fenomenului ”Fake News”, organizată de G4Media și publicația locală Alba24.

Interesul lor a vizat în mod special războiul din Ucraina și modul în care a circulat informația legată de acesta, în ultima perioadă.

De asemenea, discuțiile au vizat și modul în care manipularea informației și utilizarea rețelelor sociale afectează democrațiile și influențează alegerile interne.

Cei mai mulți au scris în chestionarele completate după dezbateri că se informează de pe Instagram, Tik-Tok, Facebook și uneori citesc publicații online. Puțini dintre ei sunt atenți la televiziuni sau la ceea ce a mai rămas din presa scrisă.

Ovidiu Hațegan, jurnalist G4Media și Alba24.ro:

„Fiind un liceu militar, au fost foarte conștienți de importanța informației în ceea ce privește luarea deciziilor; este foarte important pentru că urmează apoi o facultate militară și ajung să ia decizii într-un sistem destul de rigid unde este foarte important ca informațiile pe care le au să fie corecte. Mi-a plăcut că ei au fost destul de conștienți de acest aspect și chiar mi s-a părut că vor informații despre cum să filtreze știrile, cum să se protejeze de informații false și am avut impresia că le lipsesc instrumente simple de navigare pe internet și am avut o discuție despre faptul că informația falsă pe care o accesezi te influențează chiar dacă știi că este falsă.”

Workshop - Constanța

Dezbaterea “Tinerii acționează împotriva știrilor false” s-a desfășurat la Constanța în data de 17 octombrie, organizată de G4Media și Info Sud-Est în prezența a aproape 120 de studenți. Evenimentul a fost găzduit de Universitatea “Ovidius” din Constanța. Partenerii conferinței au fost Facultatea de Istorie și Științe Politice, Facultatea de Litere – specializarea Jurnalism și Asociația Elevilor din Constanța.

Dezbaterea a pornit de la o serie de exemple recente și identificând unele dintre cele mai comune modalități de creare și răspândire a știrilor false, actorii principali implicați, scopurile acestor tentative de dezinformare și modalități în care ele pot fi combătute.

Cristian Leonte, jurnalist G4Media și Info Sud-Est:

„Am avut o aulă plină cu 120 de studenți și elevi, a fost o discuție foarte bună, cu foarte multe întrebări și curiozități. Am făcut o listă cu 4 mari preocupări pe care elevii și studenții ni le-au transmis și ele se leagă: de instrumentele cu care se pot proteja, apoi alt subiect este referitor la rețelele sociale. Am mai primit întrebarea cum facem noi să îi convingem pe părinții și bunicii noștri să nu se mai uite la, citez, televiziunile toxice. Deși folosesc foarte mult rețelele sociale au vrut să înțeleagă cum funcționează, cum ajung fake news-urile în bula lor, de ce sunt targetați și care sunt mecanismele. A treia întrebare este legată de fake news-ul îmbrăcat în umor, în satiră, în ironie – acele filmulețe care circulă tot mai mult pe rețelele sociale, pe TikTok în special și unde confundăm puțin umorul cu știrea falsă și întrebau cum procedăm cu ele, cum ne poziționăm. În fine, întrebarea tuturor a fost ok noi cei din sală știm cam cum să identificăm fake news, cum facem să îl combatem, să limităm acest fenomen”.

WORKSHOP - CLUJ NAPOCA

Dezbaterea „Tinerii acționează împotriva știrilor false” de la Cluj Napoca a fost organizată în colaborare cu jurnaliștii de la Actual de Cluj, în data de 20 octombrie și s-a desfășurat în cadrul secției de Jurnalism a Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC), de la Universitatea Babeș Bolyai.

Participanții la dezbatere, peste 40 de studenți, au contribuit cu exemple de știri false pe care le-au întâlnit în ultima perioadă, mai ales în contextul pandemiei de covid și a războiului declanșat de Rusia în Ucraina, mulți dintre ei interacționând pe marginea explicațiilor din materialul prezentat.

Cosmina Fernoagă, jurnalist G4Media și Actual de Cluj, moderator al dezbaterii:

„A fost o surpriză că constat că majoritatea dintre ei știu ce înseamnă fake news-ul. M-a impresionat să aud că sunt la curent cu marile proteste pe OUG13, câțiva au sesizat că televiziunile au relatat în mod total diferit. Din păcate nu știm cum să procedăm ca să fie mai apropiați de presa quality și nu de rețele: Tik-Tok-ul este în opinia mea cât se poate de nociv. Ar fi util să-i ducem mai mult către publicațiile online unde lucrează jurnaliști profesioniști sau cel puțin rețelele sociale să rămână ca mijloc de entertainment.”

4. DE REȚINUT. CUM DESCOPĂR, CUM REACȚIONEZ? OPT PAȘI

[Un material informativ realizat de Parlamentul European](#) detaliază informațiile necesare pentru a depista știrile false. Pe baza acestora G4Media a realizat și diseminat un infografic cu 8 PAȘI.

G4Media.ro

8 pași pentru depistarea FAKE NEWS

- 1. VERIFICAREA CONȚINUTULUI:** Sunt argumente și cifre exacte?
Știrea este părtinitoare? (informația corectă ar trebui să aibă un ton neutru)
- 2. VERIFICAREA PUBLICAȚIEI:** Este cunoscută sau este un website ce arată suspect? Verificați secțiunea „Despre noi/Cine suntem”.
Sunt informații despre cine îl conduce/cine îl finanțează?
Are un istoric de informații corecte?
- 3. VERIFICAREA AUTORULUI:** Este articolul semnat? Autorul a mai publicat alte știri și informații corecte?
- 4. VERIFICAREA SURSELOR:** Sunt citate surse de încredere (publicații cunoscute și respectate)? Expertii sunt persoane reale?
- 5. VERIFICAREA IMAGINILOR:** Se poate verifica dacă o imagine e luată de pe net și modificată (plugin de ajutor: InVID)
- 6. ANALIZAȚI PROPRIA VOASTRĂ REACȚIE:** Reacții emoționale puternice pot însemna că ești manipulat
- 7. DACĂ AVEȚI DUBII, NU REDISTRIBUIȚI INFORMAȚIA.**
- 8. DEZVĂLUȚI ȘTIRILE FALSE:** Atunci când se confirmă suspiciunea, semnalați știrea falsă prietenilor și familiei.